

Araştırma Makalesi

Velilerin Okul İklimi Algılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Examining Parents' Perceptions of School Climate According to Various Variable

Research Article

Samuel Mahmudlı*¹ Burcu Cemile Öz²

Karamanoğlu Mehmetbey
Uluslararası Eğitim
Araştırmaları Dergisi

Haziran, 2020
Cilt 2, Sayı 1
Sayfalar: 79-86
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Sorumlu Yazar

Makale Bilgileri

Geliş : 05.05.2020
Kabul : 25.05.2020

Özet

Bu çalışmanın amacı Azerbaycan'ın Bakü şehrindeki "Mekteplinin dostu" projesinin uygulandığı devlet okullarında velilerin okul iklimi algılarının velinin eğitim durumuna, çocuklarının öğrenim kademesi ve öğretim diline göre incelemektir. Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırmada, Bakü şehrinin 10 idari bölgesinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında Rus ve Azerbaycan dilinde eğitim veren okullarda toplam 1343 veliye "Okul İklimi Veli Ölçeği" kullanılarak uygulanan anketten elde edilen veriler kullanılmıştır. Okul iklimi puanlarını karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Okul iklimi puanlarını veli eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırmak için ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Veriler SPSS 25.0 kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmadan çıkan sonuçlara göre veliler okul iklimi konusunda olumlu düşünmektedir. Ancak okul iklimi konusundaki görüşler velinin eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır. Buna göre ilkokul mezunu veliler, lise mezunu ve üniversite mezunu velilere göre okul iklimini daha olumlu değerlendirmektedirler. Aynı zamanda çocuğu ilkokulda öğrenim gören velilerin, çocuğu ortaokulda öğrenim gören velilere göre okul iklimi algıları daha olumlu yöndedir.

Anahtar kelimeler: Bakü, "Mekteplinin dostu", okul iklimi, veli

Abstract

The aim of this study is to examine parents' perceptions of school climate in the public schools where the "Student's friend" project is implemented in the city of Baku in Azerbaijan, according to the parents' educational status, their children's level of education and language of instruction. This study is a descriptive research in the scanning model. In the study, data from the survey applied using the School "Climate Parent Scale" to a total of 1343 parents in schools providing education in Russian and Azerbaijani language were used in the 2018-2019 academic year in 10 administrative districts of the city of Baku. While analyzing in comparing school climate scores, t-test, analysis of variance were applied. The data were analyzed using SPSS 25.0. According to the results obtained from the study parents think positively about the school climate. However, opinions on school climate differ according to the parents' educational status. Accordingly, parents who graduate from primary school evaluate the school climate more positively than parents who graduate from high school and graduate from University. At the same time, parents whose children are educated in primary school have more positive perceptions of school climate than parents whose children are educated in secondary school.

Keywords: Baku, "Student's friend", parent, school climate

International Journal of
Karamanoğlu Mehmetbey
Educational Research

June, 2020
Volume 2, No 1
Pages: 79-86
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Corresponding author

Article Info:

Received : 05.05.2020
Accepted : 25.05.2020

¹ Azerbaycan Eğitim Bakanlığı, Koordinatör, samuelmahmudlu@gmail.com

² Bağımsız Araştırmacı, ozburcu87@gmail.com

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ekonomik olarak çok fazla darbe alan ülkeler birçok büyüme modelini düşünmeye başladı ancak kalkınma stratejisi olarak üretim ön plana çıktı. Yeni büyüme modellerinin geliştirilmesi ile birlikte beşeri sermaye önem kazanmaya başlamıştır. Beşeri sermayenin ön plana çıkması iş gücüne olan talebin artmasına sebep oldu. Daha hızlı büyümeyi hedefleyen ülkeler nitelikli iş gücü ile bunu yapmaya çalışıyordu. İşçi gücünün başarılı ve rekabete dayanıklı olması için teknolojik ve sosyal faktörler ön plana çıktı. Bu rekabette ayakta kalmak için yenilikçi olmak ve tekrara düşmemek gerekiyordu. Bu sürekliliği sağlamak için örgütler kendi bireylerinin özelliklerini ve ihtiyaçlarını daha da dikkate almaya başladı. (Mahmudlı 2017). Çünkü bireylerin maddi ve manevi bazı ihtiyaçları karşılandığı zaman verimliliklerinin artırılması mümkündür. (Öge 2001). Bu nedenle 1960'lı yıllarda yeni bir deyim olan örgüt iklimi ortaya atılmıştır. (Scheider & Barbera 2014).

İklim kelimesi yerine atmosfer ve ortam kelimeleri kullanılıyordu. İklim kelimesi üzerinde durulmasının nedenlerinden birisi, iklimin psikolojik manası olması ile ilgilidir. İklim bir ortamda hissedilen psikolojik atmosfer anlamına gelmektedir. (Pritchard & Karasick, 1973). Arap kökenli bir kelime olan iklim, uzun bir süre boyunca her gün gerçekleşen hava olaylarının toplamıdır. İklim kavramı sadece hava olaylarını anlatmada kısıtlanmayan aynı zamanda örgütlerin kişi ve kişiler üzerinde etkisinin anlatımında da kullanılmaktadır. Tagiuri, bir örgütün karakterini, özelliklerini ve amaçlarını yansıtmada iklim kavramını diğer kavramlara göre daha uygun görmüştür (Tagiuri 1968). Moran ve Volkwein örgüt iklimini bir örgütü diğerinden ayıran o örgütün kalıcı özelliklerinin kapsamı olarak tanımlamıştır. (Moran ve Volkwein 1992). Gilmer'e göre örgüt iklimi, örgütün içinde bulunduğu ortamın tüm özelliklerini yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda örgüt üyelerinin davranışlarını da etkiler. (Ehrhart, Schneider ve Macey 2014).

Bir örgüt olan okullar da kendi içlerinde bir atmosfere sahiptir ve bu hissedilen atmosfer, okul iklimi olarak tanımlanmaktadır. (Ertem ve Gökalp 2018). Norton, okul iklimini okulun kolektif kişiliği olarak tanımlamıştır. (Norton 1984). Marshall'a (2004) göre okul iklimi, okul paydaşlarının davranışlarına farklı yönlerden etki etmektedir. Okul iklimini okulun karakterini belirleyen inanç, tutum, beklenti, değer ve hedefler olarak tanımlanabilir (Freiberg 1998). Başka bir deyişle okulun örgütsel iklimi, paydaşların davranışlarına etki eden ve bir okulu diğerinden ayırt eden iç özellikler bütünü olarak tanımlanabilir. (Doğan 2012). Aynı zamanda bireylerin de okul iklimine etkisi yadsınmaz. Çünkü bir okulun üyeleri arasındaki nitelikli ilişkinin durumu o okulun ikliminin habercisidir. (Creemers ve Reezigt 1999)

Bir yaşam alanı olan okulun, paydaşları tarafından nasıl algılandığı okul iklimi ile açıklanabilir. Çünkü velilerin okul iklimi algıları bir diğer paydaş olan öğrencilerin okula ilişkin algılarına yön vermektedir. Eğitimin önemli parçası olan velilerin okul iklimi algısının çocukların gelişiminde, öğrencilerin devamlılığında, başarılarında ve kariyerlerini şekillendirmelerinde büyük öneme sahiptir. (Ertem ve Gökalp 2017). Eğitim kurumunda başta eğitim-öğretim olmakla yapılan etkinliklerin evde veliler tarafından desteklenmesinin başarıya önemli derecede etkisi vardır. (Şimşek ve Tanaydın, 2002). Ancak eğitim alanında yapılan araştırmalarda veliler ile ilgili araştırmaların diğer paydaşlara göre geri planda bırakıldığı görülmektedir. Alan yazında Azerbaycan'da velilerin okul iklimi algılarını ölçecek ölçeğin olmaması ya da uyarlanmaması olabileceği düşünülmektedir.

Azerbaycan eğitim dili Azerbaycan dilidir. Bununla birlikte Rus dilinde eğitim veren devlet okulları da bulunmaktadır. Eğitim sistemi; ilköğretim, genel orta ve tam orta eğitim, yüksek eğitim gibi aşamalardan oluşmaktadır. İlkokul eğitimi altı yaşında başlamaktadır. Son yıllarda okul öncesi eğitime olan ilgi giderek artmaktadır. Okul öncesi eğitim 5 yaşından başlamaktadır. Okul öncesinden itibaren tam orta eğitim kademesi de dahil olmak üzere öğrenciler aynı okul binasında eğitim almaktadırlar. 5-17 yaş arası öğrencilerin aynı çatı altında bulunmasından dolayı, okul güvenliliğine olan hassasiyet artmaktadır.

Azerbaycan Eğitim Bakanlığı "Güvenli Okul" adı altında okullarda olumlu okul ikliminin oluşturulması için 2016 yılında "Mekteplinin dostu" projesi başlattı. Proje başlangıç olarak Bakü şehrinde 30 devlet okulunda uygulanmaya başlandı. Kısa sürede projenin uygulandığı okullarda yaşanan şiddet olaylarının ve güvenlik risklerinde belirgin şekilde azalmasından dolayı 2018-2019 eğitim öğretim yılında projenin uygulanacağı okul sayının artacağı açıklandı. Projenin 2019-2020 eğitim öğretim yılında uygulandığı okul sayısı 70'e ulaştı. Projenin "Güvenli Okul Kaygısız Veli" sloganı ile uygulanmaya devam ediyor. Projenin amacı, okullarda okul paydaşlarının kendilerini fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan güvende hissettikleri güvenli ortamların sağlanmasıdır. Projenin uygulandığı okullarda özel olarak bu amaç doğrultusunda seçilmiş lisans mezunu 21-30 yaş arası gençler hizmet vermektedir. Uygulandığı okullarda öğrenci sayısına göre değişen bu gençlerin sayısı, en 3 ile en fazla 10 kişi arasında değişmektedir. Özel eğitimlerden geçmiş bu kişiler okul dahilinde ve haricinde öğrencilerin karşılaştığı ve karşılaşılabileceği sorunlarda onlara destek ve gerektiğinde hem psikolojik hem de tıbbi yardım göstermektedirler. Özel üniformalı bu gençler okulda son ders bitene ve okul boşalana kadar iş başında olmaya devam ediyorlar. Projenin yürütüldüğü okulların genelinde öğrenci sayısında artış görülmeye başlandı. Bakü'deki velilerin ağırlıklı olarak projenin uygulandığı okulları tercih ettiği görülmüştür. Çünkü veliler için çocuklarının eğitim aldığı okulla ilgili önemli hususlardan birisi de çocukların güvenli bir ortamda eğitim görmesidir (Rubin 2004). Öğrenciler için okulda sosyal ilişkiler daha önemliyken, veliler için okulun güvenliği daha çok önem taşımaktadır (Ertem ve Gökalp 2018).

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Velilerin okul iklimine ilişkin algılarını konu alan çalışmalara Azerbaycan alanyazınında rastlanmadığından ve "Mekteplinin dostu" projesinin okul iklimine sağladığı katkıyı görebilmek açısından gerekli bir çalışma olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın

amacı, Bakü şehrinde “Mekteblinin dostu” projesinin uygulandığı okullardaki velilerin okul iklimi algılarını çeşitli nedenlere göre belirlemektir. Bu bağlamda, aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

Velilerin okul iklimi algıları

1. Öğrencinin sınıf düzeyine,
2. Öğrencinin cinsiyetine,
3. Öğrencinin eğitim diline,
4. Velinin eğitim durumuna göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini Bakü'deki “Mekteblinin dostu” projesinin uygulandığı okullarda 2018-2019 eğitim öğretim yılında ilkökul ve ortaokulda eğitim gören çocukların velileri oluşturmaktadır. Örneklem, 2018-2019 eğitim öğretim yılında “Mekteblinin dostu projesinin uygulandığı okullarda çocuğu eğitim gören velilerden iki adımlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Birinci adımda iki dilde eğitim veren okullar seçilmiştir. İkinci adımda ise birinci adımda seçilen okullardan her idari bölge için bir okul rastgele seçilmiştir. Seçilmiş okullarda araştırma yapmak için Azerbaycan Eğitim Bakanlığında resmi izin alınmıştır. Gönüllülük esasına göre yapılan uygulamada Bakü şehrinin 11 idari bölgesinden 10'una uygulanmıştır. Seçilen okullarda eğitim dili Rus ve Azerbaycan dilleri olmuştur. Bu okullarda Azerbaycan dilinde eğitim gören öğrencilerin sayısı Rus dilinde eğitim gören öğrencilere göre daha fazladır. Bakü şehrinde eğitim dili Rus dili olan öğrenci sayısı toplam öğrenci sayısının %17-ni oluşturmaktadır. Bu oran farklı okullara göre değişmektedir. Seçilen okullarda 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 1343 veliye anket uygulanmıştır. Anketimize, seçilen okullarda toplam veli sayısının %10.2'si katılmıştır. Bunlardan 714'ü ilkökul ve 629'u ortaokul velileridir. Katılımcıların %25.5'i (N=343) Rusça eğitim alan öğrencilerin velileri, %74.5'i (N=1000) eğitim dili Azerbaycan dili olan öğrencilerin velileridir. Velilerin %53.2'si (N=714) ilkökul öğrencilerinin velisidir. Ortaokul öğrencilerinin velilerinin oranı ise %46'dır (N=629). Aynı zamanda kız öğrencilerinin velilerinin oranı %54.1 (N=727)'dir. Erkek öğrencilerinin velileri ise %45.9 (N=616)'dir. Uygun biçimde doldurulmayan 15 anket değerlendirmeye alınmamıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda kişisel bilgiler (sınıf düzeyi, öğrencinin cinsiyeti, velinin cinsiyeti, velinin yaş aralığı, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi ve öğrencinin eğitim aldığı dil). İkinci kısım da ise Schueler ve diğerleri (2014) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyum çalışması Ertem ve Gökalp (2017) tarafından yapılan “Velilerin okul iklimi algısı ölçeğidir”. Ölçeği kullanabilmek için özgün ölçeğin sahibinden elektronik posta yöntemiyle gerekli izinler alınmıştır. Ölçek 5'li Likert tipinde olup 16 maddeye sahiptir. Ölçek, 3 boyuttan oluşmaktadır. Bunlar akademik, sosyal ve güvenlik boyutlarıdır. Boyutların iç tutarlılık katsayıları uygun olarak 87, 91 ve 75'dir. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda üç faktörlü model uyumu için çıkan sonuçlar RMSEA = .059, CFI = .959, NNFI = .945'dir. Sonuç olarak ölçeğin yapı geçerliği kanıtlanmıştır. (Ertem ve Gökalp (2017). Ölçeği Türkçeye uyarlayan akademisyenlerden Azerbaycan diline çeviri ve uygulama için gerekli izinler alındıktan sonra ölçeğin çevirisine başlanmıştır. Ölçeğin çevirisi için 3 farklı kişi tarafından 3 farklı çeviri elde edilmiş ve en uygun çeviri seçilmiştir. Ölçek tekrar Türkçeye çevrilmiş ve eğitim alanında uzman kişiler tarafından tutarlılık kontrol edilmiştir. Geri bildirim alınması ve soruların anlaşılabilirliği için 10 veliye deneme olarak uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan okul iklimi ölçeğinin üç faktörlü yapısının korunup korunmadığını belirlemek için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinin amacı bilinen sayıda faktörün oluşturduğu yapının (modelin) anlamlılığını istatistiksel olarak test etmektir. DFA ile örneklem verilerinin önerilen modeli doğrulayıp doğrulamadığı kontrol edilebilir (Kline, 2011). Faktör analizi AMOS 25.0 kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Faktör analizinde elde edilen veriler ile test edilen modelin ne düzeyde uyumlu olduğunu belirlemek için uyum iyiliği değerleri hesaplanmaktadır. Test edilen model için hesaplanan uyum iyiliği değerleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

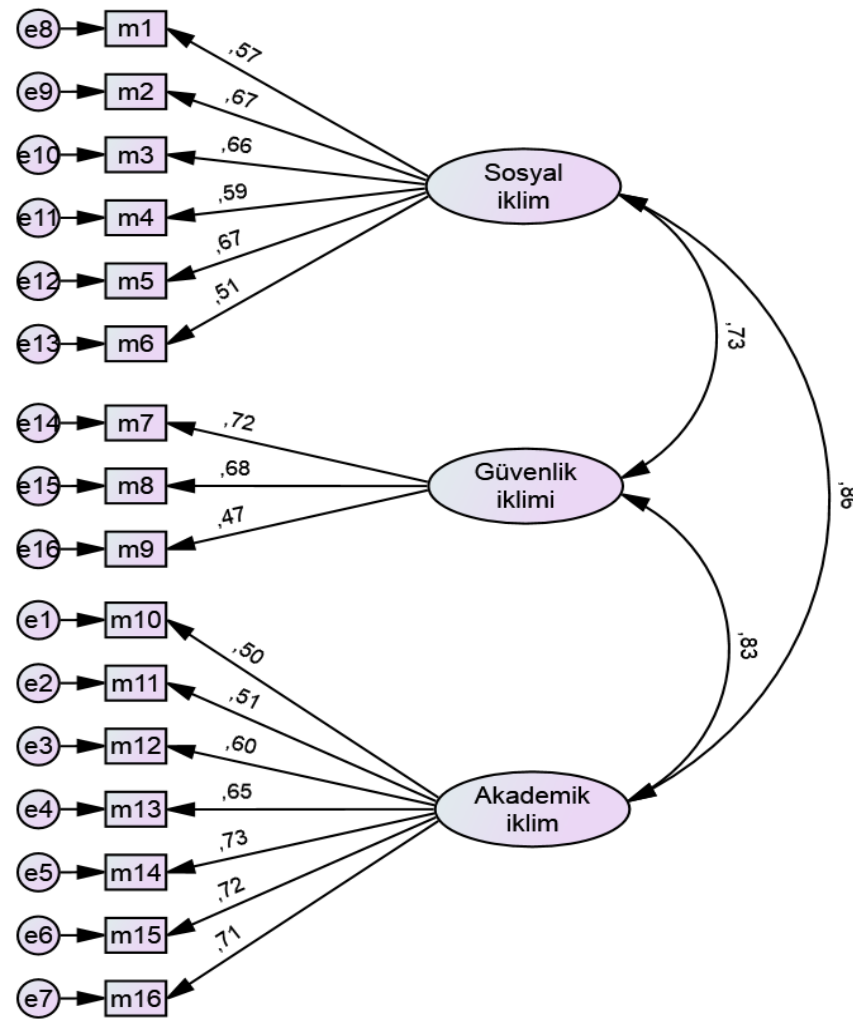
Tablo 1.

Üç Faktörlü Modele Ait Uyum Değerleri

χ^2	Sd	χ^2/Sd	RMSEA	SRMR	CFI	GFI	AGFI
336,24	101	3,33	0,04	0,03	0,97	0,96	0,95

Tablo 1'de yer alan uyum değerleri incelendiğinde, χ^2/Sd değerinin 3,33 olarak hesaplandığı anlaşılmaktadır. χ^2/Sd değerinin 2 ile 5 arasında bulunması kabul edilebilir uyumu işaret etmektedir (Marsh ve Hocevar, 1985). 0,05 ve daha küçük RMSEA (0,04) ve SRMR (0,03) değerleri iyi uyumu işaret etmektedir (Browne ve Cudeck, 1993). Model için hesaplanan değerler iyi düzeyde uyumu göstermiştir. 0,95 ve daha yüksek CFI değerleri iyi uyumu göstermektedir (McDonald ve Marsh, 1990). Model için hesaplanan CFI (0,97) değeri iyi uyumu işaret etmiştir. 0,90 ve daha yüksek GFI (0,96) ve AGFI (0,95) değerleri iyi uyumu göstermektedir (Tanaka ve Huba, 1985). Model için hesaplanan değerler iyi uyumu göstermiştir. Hesaplanan uyum değerleri

genel olarak değerlendirildiğinde, üç faktörlü modelin eldeki verilerle iyi düzeyde uyum gösterdiği anlaşılmaktadır. Test edilen üç faktörlü model Şekilde 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Okul İklimi Ölçeğinin Üç Faktörlü DFA Sonuçları, $\chi^2=336.24$, $Sd=101$, $p<0.001$

Şekil 1'deki model incelendiğinde, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda sosyal iklim, güvenlik iklimi ve akademik iklim faktörlerinde bulunan maddelerin faktör yüklerinin sırasıyla 0,51-0,67; 0,47-0,72 ve 0,50-0,73 arasında değerler aldığı gözlemlenmiştir. Üç faktörlü modelde gösterilen tüm yol katsayıları $p<0,001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. DFA sonuçları, bu araştırmada kullanılan okul iklimi ölçeğinin üç faktörlü yapısının korunduğunu işaret etmiştir.

Verilerin Toplanması ve İstatistiksel Analizi

Azerbaycan Eğitim Bakanlığında gerekli izinler alındıktan sonra okul müdürleri ile görüşülmüştür. Okul müdürleri rehber öğretmenlerinden velileri araştırmaya gönüllü katılımı için davet etmesini istedi. Velilerin okullara gelme tarihleri belirlendikten sonra okul toplantı salonunda velilerle görüşülmüştür. Anketler verilmeden önce velilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Aynı zamanda çalışma kapsamında bilgilerinin gizli tutulacağına ve yanıtların sadece araştırmacı tarafından değerlendirileceği belirtilmiştir. Anketi doldurmak için velilere 15 dakika süre tanınmıştır. Araştırma kapsamında, okul iklimi algısı ölçeğinden alınan puanları incelemek için betimsel analiz teknikleri uygulanmıştır. Ölçekten elde edilen puanların dağılımını belirlemek için çarpıklık ve basıklık katsayıları temel alınmıştır. Büyük örneklemlilerde, tek değişkenli normal dağılım varsayımının karşılanabilmesi için basıklık katsayısının 7'den, çarpıklık katsayısının ise 2'den küçük olması gerekmektedir (Finney ve DiStefano, 2006). Bu araştırmada elde edilen çarpıklık katsayıları -1,21 ile -0,94 aralığında, basıklık katsayıları ise 0,64 ile 1,88 aralığında yer almıştır. Elde edilen sonuçlara göre veriler normal dağılım varsayımını karşılamıştır.

Okul iklimi puanlarını cinsiyet, eğitim kademesi ve eğitim dili değişkenlerine göre karşılaştırmak için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Okul iklimi puanlarını veli eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırmak için ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Farkın kaynağını belirlemek için LSD post-hoc testi uygulanmıştır. Veriler SPSS 25.0 kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1.

Okul İklimi Algısı Ölçeğinden Elde Edilen Puanlara Ait Betimsel Değerler

Değişkenler	N	Min	Maks	Ortalama	Ss
Akademik iklim	1343	1,33	5,00	4,28	0,55
Sosyal iklim	1343	1,83	5,00	4,21	0,60
Okul güvenliği	1343	2,00	5,00	4,40	0,56
Okul iklim algısı toplam puan	1343	2,13	5,00	4,28	0,50

Tablo 1 incelendiğinde, akademik iklim, sosyal iklim, okul güvenliği ve okul iklimi algısı toplam puan ortalamalarının sırasıyla 4,28 (Ss=0,55), 4,21 (Ss=0,60), 4,40 (Ss=0,56) ve 4,28 (Ss=0,50) olarak hesaplanmıştır. Elde edilen puan ortalamalarına göre, araştırmaya dahil edilen velilerin; akademik iklim, sosyal iklim, okul güvenliği ve genel okul iklimi algısının yüksek düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Sonuçlara göre söyleyebiliriz ki araştırmaya yapılan okullarda okul ikliminin her boyutu için olumlu bir okul iklimi oluşturulmuştur. Ancak velilerin okul iklimine ilişkin algılarını konu alan çalışmalara Azerbaycan alanyazınında rastlanmadığından, tartışma ve öneri için “Mekteplinin dostu” projesinin uygulanmadığı okullarda da araştırmanın yapılması gerektiğini düşünülmektedir.

Tablo 2.

Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Okul İklimi Algısı Ölçeği Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları

Değişkenler	Öğrencinin cinsiyeti	N	Ortalama	Ss	t	p
Akademik iklim	Kız	727	4,28	0,55	-0,43	0,67
	Erkek	616	4,29	0,55		
Sosyal iklim	Kız	727	4,26	0,56	0,26	0,80
	Erkek	616	4,25	0,56		
Okul güvenliği	Kız	727	4,32	0,63	0,06	0,95
	Erkek	616	4,32	0,62		
Okul iklim algısı toplam puan	Kız	727	4,28	0,50	-0,06	0,95
	Erkek	616	4,29	0,50		

Tablo 2 incelendiğinde, akademik iklim, sosyal iklim, okul güvenliği ve okul iklimi algısı toplam puan ortalamalarının öğrencinin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Kız ve erkek öğrencilerin velilerinin okul iklimi algılarının benzer olduğu gözlenmiştir. Bunun nedeni olumlu okul iklimi oluşturulması için yapılan etkinliklerin ve özellikle eğitimlerin hem kız hem de erkek öğrencilerin katılabileceği şekilde düzenlenmiş olması olabilir.

Tablo 3.

Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Kademelere Göre Okul İklimi Algısı Ölçeği Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları

Değişkenler	Öğrencinin öğrenim gördüğü kademe	N	Ortalama	Ss	t	p
Akademik iklim	İlkokul	714	4,37	0,49	6,42	0,00
	Ortaokul	629	4,18	0,60		
Sosyal iklim	İlkokul	714	4,28	0,54	1,47	0,14
	Ortaokul	629	4,23	0,57		
Okul güvenliği	İlkokul	714	4,34	0,61	1,04	0,30
	Ortaokul	629	4,30	0,64		
Okul iklim algısı toplam puan	İlkokul	714	4,33	0,46	3,58	0,00
	Ortaokul	629	4,23	0,54		

Tablo 3 incelendiğinde, sosyal iklim, okul güvenliği puan ortalamalarının öğrencinin öğrenim gördüğü eğitim kademesine göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Bununla birlikte, akademik iklim ve okul iklimi algısı toplam puan ortalamalarının öğrencinin öğrenim gördüğü eğitim kademesine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir ($p<0,05$). Çocuğu ilkokulda öğrenim gören velilerin akademik iklim ve genel okul iklimi puanları, çocuğu ortaokulda öğrenim gören velilerin puan ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksektir. Çocuğu ilkokulda öğrenim gören veliler akademik iklim ve genel okul iklimi konusunda daha fazla olumlu düşüncelere sahiptir. Cavrini ve arkadaşları (2015) tarafından öğrencilerin, velilerin ve öğretmenlerin okul iklimi alguları üzerine yapılan araştırmada 667 velinin okul iklimi algısı incelenmiştir. Araştırmadan çıkan sonuca göre ilkokul öğrencilerinin velilerinin okul iklimi algısının ortaokul öğrencilerinin velilerine göre daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.

Eğitim Diline Göre Okul İklimi Algısı Ölçeği Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Testi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim dili	N	Ortalama	Ss	t	p
Akademik iklim	Rusça	343	4,28	0,58	0,00	1,00
	Azerice	1000	4,28	0,54		
Sosyal iklim	Rusça	343	4,22	0,62	-1,51	0,13
	Azerice	1000	4,27	0,53		

Okul güvenliği	Rusça	343	4,26	0,65	-2,33	0,02
	Azerice	1000	4,35	0,61		
Okul iklim algısı toplam puan	Rusça	343	4,25	0,55	-1,35	0,18
	Azerice	1000	4,30	0,48		

Tablo 4 incelendiğinde, akademik iklim, sosyal iklim ve okul iklimi algısı toplam puan ortalamalarının eğitim diline göre anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Bununla birlikte, okul güvenliği puan ortalamalarının, eğitim diline göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir ($p<0,05$). Çocuğu Azerice eğitim veren okullarda öğrenim gören velilerin okul güvenliği puan ortalaması, çocuğu Rusça eğitim gören velilerin puan ortalamasından anlamlı olarak daha yüksektir. Çocuğu Azerice eğitim gören veliler okul güvenliği konusunda daha fazla olumlu düşüncelere sahiptir. Bunun nedeni “Mekteplinin dostu” projesinin yürütüldüğü bu okullarda projenin üstlendiği okul güvenliği ile ilgili yapılan birçok eğitim ve etkinliğin Azerbaycan devlet dilinde olması, dili Rusça olan eğitim ve etkinliğin az olması olarak düşünülmektedir.

Tablo 5.

Velilerin Eğitim Durumuna Göre Okul İklimi Algısı Ölçeği Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Veli eğitim durumu	N	Ortalama	Ss	F	p	Post-Hoc
Akademik iklim	1. İlkokul	49	4,36	0,63	4,00	0,02	1>3
	2. Lise	566	4,32	0,49			
	3. Üniversite	728	4,24	0,58			
Sosyal iklim	1. İlkokul	49	4,32	0,49	6,33	0,00	1>3; 2>3;
	2. Lise	566	4,32	0,51			
	3. Üniversite	728	4,21	0,59			
Okul güvenliği	1. İlkokul	49	4,30	0,64	3,89	0,02	2>3
	2. Lise	566	4,38	0,58			
	3. Üniversite	728	4,28	0,65			
Okul iklim algısı toplam puan	1. İlkokul	49	4,33	0,50	5,96	0,00	1>3; 2>3;
	2. Lise	566	4,34	0,45			
	3. Üniversite	728	4,24	0,53			

Tablo 5 incelendiğinde, akademik iklim, sosyal iklim, okul güvenliği ve okul iklimi algısı toplam puan ortalamalarının velilerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). LSD post-hoc testi sonuçlarına göre, ilkokul mezunu velilerin akademik iklim puan ortalamaları, üniversite mezunu velilerin puan ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksektir. İlkokul ve lise mezunu velilerin sosyal iklim ve okul iklim algısı toplam puan ortalamaları, üniversite mezunu velilerin puan ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksektir. Son olarak, lise mezunu velilerin okul güvenliği puan ortalamaları, üniversite mezunu velilerin puan ortalamalarından anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Genel olarak, ilkokul ve lise mezunu veliler, üniversite mezunu velilere göre okul iklimi konusunda daha fazla olumlu görüşe sahiptir. Velilerin eğitim düzeyi arttıkça okul iklimi algısında düşüş izlenmektedir. Ertem ve Gökalp (2018) tarafından Velilerin Okul İklimi ve Veli Katılımı Algılarının Velilerin Eğitim Durumu ve Çocuklarının Öğrenim Kademesine Göre İncelenmesi üzerine adlı çalışmada 1325 velinin okul iklimi algısı incelenmiştir. Araştırmada çıkan sonuçlardan biri de ilköğretim mezunu velilerin okulu daha pozitif algıladığı olmuştur. Velilerin okula ilişkin tutumları ile ilgili yapılan bir araştırmada ise velilerin okul memnuniyeti ile eğitim düzeyleri arasında ters orantı olduğu gözlemlenmiştir. Can (2009). Velilerin aldıkları eğitim ile artan bilgi ve deneyimleri sayesinde okulla ilgili sorunlara farklı çözümler üretmeye çalışmaları nedeniyle bu sonucun çıktığı düşünülmektedir. Aynı zamanda yayımlanan uluslararası raporlarda (OECD, 2001; UNDP, 2013) eğitim ile ekonomik gelişme arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göz önünde bulundursak, velinin eğitim düzeyinin artmasının onun sosyo-ekonomik açıdan durumu ile doğru orantılı olduğunu söylenebilir. Sosyo-ekonomik açıdan daha avantajlı veliler okullarının imkanlarından memnun olmayabiliyor.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı Bakü şehri için ilkokul ve ortaokul velilerinin okul iklimi algılarını ve ilişkili faktörlerin incelenmesidir. Çalışma sonucunda Bakü şehri için velilerin okul iklimi ile ilgili olumlu algıların iklimin her boyutu için “yüksek” düzeyde olduğu gözüküyor. Öğrencilerin cinsiyetine göre velilerin okul iklimi algılarında benzerlik olduğu, erkek ve kız öğrencilerinin velilerin okul iklimi algılarının farklılık göstermediği gözlemlenmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri kademelere göre velilerin okul iklimi algılarında farklılık izlenmiştir. Çocuğu ilkokulda öğrenim gören veliler akademik iklim ve genel okul iklimi konusunda daha fazla olumlu düşünceleri olduğu düşünülmektedir. Buna göre okullarda ortaokul öğrencilerinin velilerine yönelik etkinliklerin sayısı artırılmalı ve velilerin önerileri dikkate alınarak düzenlenmeli olduğu düşünülmektedir. Araştırma düzeyinde bakılan bir diğer faktör ise öğrenim gördüğü dile göre öğrencilerin velilerinin okul iklimi algılarının incelenmesi olmuştur. Sonuçlara bakıldığında öğrenim dili Rus dili ve Azerbaycan dili olan öğrencilerin velilerinin okul iklimi algılarında anlamlı bir farklılık olmadığı, aynı zamanda eğitim dili Azerbaycan dili olan öğrencilerin velilerinin okul güvenliği ile

ilgili çocuğunun eğitim dili Rus dili olan velilerine göre daha olumlu düşüncelere sahip olduğu düşünülmektedir. Bunun nedenleri ile ilgili bir araştırma tespit edilememiştir. Ancak bir araştırma konusu olarak araştırılabilir. Farklı dillerde eğitim alan öğrencilerin velilerinin okul güvenliği konusunda düşüncelerinin farklılık göstermemesi için yapılan eğitim ve etkinliklerin Rusça da yapılması gerektiği düşünülmektedir. Çalışma, velilerin eğitim durumuna göre okul iklimini farklı algılayabildiklerini göstermiştir. Velilerin eğitim düzeyi arttıkça okul iklimi algısında düşüş izlendiği gözlemlenmiştir. İlkokul mezunu velilerin okul iklimi algılarının daha olumlu olduğu düşünülmektedir. Bunun nedenlerinden biri olarak sosyo-ekonomik açıdan eğitim düzeyi ilkokul mezunu olan velilere göre daha avantajlı olan lise ve üniversite mezunu veliler okullarının imkanlarından memnun olmayabilmesi düşünülmektedir. Bunu araştırmak ve çözüm önermek için eğitim düzeyi lise ve üniversite olan veliler için veli memnuniyet anketi hazırlanmalı ve çıkan sonuçlara göre eylem planı oluşturulmalıdır. Genel olarak baktığımızda söyleyebiliriz ki, Bakü devlet okullarında eğitim olanakları açısından öğretim dili Rus ve Azerbaycan dili olan eğitim kurumlarında eşit ve olumlu bir iklim oluşturulmuştur. Velilerin genel olarak olumlu okul iklimi algılarının olmasının ve özellikle okul güvenliği konusundan daha fazla olumlu düşünceye sahip olmalarında Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülen "Mekteplinin dostu" projesinin etkisi olduğu düşünülmektedir. Azerbaycan Eğitim Bakanlığının bu projenin uygulanmasındaki en başlıca amacı okullarda güvenli ortam oluşturmak ve olumlu okul iklimini yaratmak olmuştur. Bu araştırma sonucuna göre Azerbaycan Eğitim Bakanlığının bu amacına adım adım yaklaştığını söyleyebiliriz. Projenin uygulandığı okul sayının artırılması okullarda öğrencilerin daha olumlu ve özellikle güvenli okul iklimine sahip okullarda öğrenim görmesine olanak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- B, Scheider., K. M. Barbera. (2014). The Oxford Hand of Organizational Climate and Culture.
- Browne, M. W., Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. Sage focus editions, 154, 136-136.
- Can, B. (2009). İlköğretim programının uygulanması sürecinde velilerin katılımları ve okula ilişkin tutumlar. Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Cavrini, G., Chianese, G., Bocch, B., Dozza, L. (2015). School Climate: Parents', students' and teachers' perceptions. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 191, 2044 - 2048.
- Creemers, B. P. M., Reezigt, G. J. (1999). The role of school and classroom climate in elementary school learning environments. In, H. J. Freiberg (ed.). School Climate: Measuring, Improving and Sustaining healthy Learning Environments, London: Falmer.
- Finney, S. J., DiStefano, C. (2006). Non-normal and categorical data in structural equation modeling. In G. R. Hancock, & R. D. Mueller (Eds.), Structural equation modeling: A second course (pp. 269-314). Charlotte: Information Age.
- Freiberg, H. J. (1998). Measuring school climate: Let me count the ways. *Educational Leadership*, 56(1), 22-26.
- Hasan, Y. E., G, Gökalp. (2017). Velilerin Okul İklimi Algısı Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 18, Sayı 2
- Hasan, Y. E., G, Gökalp. (2018). Velilerin Okul İklimi ve Veli Katılımı Algılarının Velilerin Eğitim Durumu ve Çocukların Öğrenme Kademesine göre İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi.
- Kline, R. B. (2011). Convergence of structural equation modeling and multilevel modeling. In M. Williams., W. P. Vogt (Eds.), Handbook of Methodological Innovation (pp. 562-589) Thousand Oaks, CA: Sage.
- Mark, G. E., Benjamin, S., William, H. M. (2014). Organizational Climate and Culture. An Introduction to Theory Research, and Practice. New York.
- Marsh, H. W., Hocevar, D. (1985). Application of confirmatory factor analysis to the study of self-concept: First-and higher order factor models and their invariance across groups. *Psychological bulletin*, 97(3), 562.
- Marshall, M. L. (2004). Examining school climate: Defining factors and educational influences. Center for Research on School Safety, School Climate and Classroom Management, Georgia State University.
- McDonald, R. P., Marsh, H. W. (1990). Choosing a multivariate model: Noncentrality and goodness of fit. *Psychological bulletin*, 107(2), 247.
- Moran, E. T., Volkwein, J. F. (1992). The Cultural Approach to the Formation of Organization Climate, Human Relations 45(1), 19-47.
- Norton, M. S. (1984). What is so important about school climate? *Contemporary Education*, 56(1), 43-45.
- OECD (2013). *Education at a glance 2013: OECD indicators*. <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2013-en>

- Öge, S. (2001). "Örgüt İklimi", S.Ü.Selçuk İletişim, 4, 132-143.
- Pritchard, R.D., Karasick, B.W. (1973). "The effects of organizational climate on managerial job performance and job satisfaction", *Organizational behavior and human performance*, 9(1), 126-146.
- Rubin, R. (2004). Building a comprehensive discipline system and strengthening school climate. *Reclaiming Children and Youth*, 13(3), 162-169
- Samuel, M. (2017). Beşeri Sermayenin Ekonomik Büyümeye Yansıması: Azerbaycan Örneği. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1(1)
- Serdar, Öge.H.(1996) Örgüt İklimi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı. Yüksek lisans tezi
- Soner, Doğan (2012) Lise Öğrencilerinin Okul İklimi Algıları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi*.
- Şimşek, H., Tanaydın, D. (2002). İlköğretimde veli katılımı: Öğretmen-veli-psikolojik danışman üçgeni. *İlköğretim Online*, 1 (1), 12-16.
- Tagiuri, R., Litwin, G. H. (Eds.). (1968). *Organizational Climate: Explorations of a concept*. Boston, MA: Division of Research, Harvard Business School, Harvard University.
- Tanaka, J. S., Huba, G. J. (1985). A fit index for covariance structure models under arbitrary GLS estimation. *British Journal of Mathematical and Statistical Psychology*, 38, 197-201.